

Preis György Gimnáziumi Osztályképe

Ez a hetedik gimnazista osztályképem. A második sorban jobbról az első vagyok én. 1932-ben mentem a Berzsényi gimnáziumba, ott jártam a nyolc évet, ott már 70 százalék zsidó volt. Kedvenc tantárgyam a történelem, földrajz, a matematikát utáltam. A latint is szerettem, mert azt ha az ember megtanulta, mindenhez értett. Volt hittan is, jött egy rabbi és az tartotta a zsidó hittant és minden pénteken kellett mennünk a Csáki utcai templomba ifjúsági istentiszteletre. Jó volt, mert a lányok is jöttek, és utána lehetett sétálni menni. Jom Kipurkor és újévkor nem kellett iskolába menni. Kijártunk a Klub kávéházhoz, és ott ültünk kint, nem kellett fogyasztani, mert tudták, hogy zsidók vagyunk és nem ehetünk, ihatunk. Ott ültünk kint és napoztunk. 15 éves koromban volt egy Duna sportklub (DSC) nevű zsidó egyesület, ez állt három nagy szakosztályból: tenisz, asztalitenisz és turisztika. Mind a hármat szerettem. Tavasztól őszig itt voltunk a klubban. Vége volt a sulinak, hazamentünk, megcsináltuk gyorsan a leckét s már mentünk is teniszezni, vagy dumálni, römizni vagy mit tudom én. Itt éltük az életünket. Itt is 90 százalékban zsidók voltak. Zsidó élet nem volt, csak az, hogy sportoltunk és csináltuk a DSC bálakat. Hétvégeken volt DSC és volt kirándulás is. 1943-ban volt az, hogy már a menedékházakat nem látogathatták zsidók. Kért a barátom 6 főre engedélyt, mert engedéllyel lehetett már csak menni. Olyan romantikus dolog volt, hogy hatan voltunk fiúk, elmentünk, a faluban megkaptuk a kulcsokat - gyönyörűen berendezett menedékház volt, a konyhában evőeszköz, minden volt. Találtunk mindenféle egyenruhákat meg rangjeleket és rendező-karszalagot és ügyeletes-karszalagot, fölveztük mind a hatan és másnap jöttek a turisták és leigazoltattuk mindegyiket, hogy nem-e zsidók. Hülyére röhögtek magunkat. Ha tehettem volna az érettségi után zenei pályára akartam menni. Nem tanultam zenét, de szerettem, imádtam az operát. Otthon nem volt gramofonom, de a rádióban folyton hallgattam, a rádió a fülemben volt. De nem tudtam továbbtanulni. Egyik nap hazajött a házba egy nő a szabójától, ahol kosztümöt csináltatott és az kérdezte, hogy tud-e egy érettségizett fiút, akit fölvehetnének inasnak. Gyuri, nem akarsz elmenni női szabónak? Még életemben nem volt tű a kezemben. Borzalmas volt, bementem reggel, leültetett egy hokedlira, kezembe adott egy üres tűt cérna nélkül meg egy darab szövetet, hogy bökdössem meg a tűvel meg gyűszűvel -- mutatta, hogy hogyan kell varrni.

Ezt csináltam reggel 8-tól délig, akkor hazamentem ebédelni -- a család mindig együtt ebédelt, apám egy fél órát aludt és ment vissza -- és 2-től 6-ig. Egy évet ott lenyomtam 1941-től 1942-ig. Mikor fölszabadultam, nagyon klassz helyen dolgoztam, a Duna korzón a Molli szalonban. Marha előkelő hely volt. Júliusig maradtam itt, akkor vonultam be munkatáborba, le Bereckre.